Iwona Roeske-Słomka

STRUKTURY WYDATKÓW GOSPODARSTW DOMOWYCH W DOCHODACH ROZPORZĄDZALNYCH

Struktura wydatków gospodarstw domowych, a zwłaszcza udział wydatków na żywność, stanowi jedną z najważniejszych charakterystyk poziomu życia ludności. Wydaje się, iż przede wszystkim z tego względu badania struktur wydatków stanowią klasyczny już obszar poszukiwań[1].

Materiał empiryczny, na którym oparto prezentowane w niniejszym artykule wyniki przeprowadzonej analizy, stanowią opublikowane przez GUS dane pochodzące z ogólnopolskich badań budżetów gospodarstw domowych w latach 1994–1997.

Badania budżetów gospodarstw domowych, jako badania reprezentacyjne, a więc mogące stanowić podstawę uogólnień, prowadzone są w Polsce od roku

---

[1] S. Bosiacki, *Konsumpcja dóbr i usług turystycznych w gospodarstwach domowych*, Instytut Turystyki, Warszawa 1987; Z. Burakowski, *Kultura w strukturze spożycia*, COUK, Warszawa 1989; W. Czeczerda, *Potrzeby i preferencje mieszkaniowe gospodarstw domowych*, Instytut Kształtowania Środowiska, Warszawa 1978; *Definicje podstawowych pojęć z zakresu demografii*, GUS, Warszawa 1979, seria: Zeszyty Metodyczne, s. 32, s. 35; Z. Frydrych-Łopata, W. Welfe, *Konsumpcja a wielkość i struktura gospodarstwa domowego*, „Studia Prawno-Ekonomiczne" 1974; t. 12; M. Gorczyca, *Wydatki gospodarstw domowych na mieszkanie w Polsce i wybranych krajach*, GUS, Warszawa 1995; E. Kieżel, *Wydatki i spożycie żywności w polskich gospodarstwach domowych na tle uwarunkowań rynkowych*, AE, Katowice 1994; M. Kolupa, *Badania popytu w warunkach niedostatecznej podaży*, PWE, Warszawa 1965; *Konsumpcja w gospodarstwach domowych lat osiemdziesiątych*, red. T. Pałaszewska-Reindl, Wyd. AE w Katowicach, Katowice 1992; Cz. Kos, *Przemiany w spożyciu żywności w gospodarstwach domowych w Polsce*, PAN, Warszawa 1991; J. Kramer, *Konsumpcja. Prawidłowości, struktura, przyszłość*, PWE, Warszawa 1993; J. Kramer, *Konsumpcja w gospodarce rynkowej*, PWE, Warszawa 1997; H. Kulesza, *Warunki mieszkaniowe i wydatki na mieszkanie różnych grup gospodarstw domowych*, IGPiK, Warszawa 1990; K. Mazurek-Łopacińska, *Zróżnicowanie konsumpcji w Polsce w warunkach przemian na rynku*, Wyd. AE we Wrocławiu, Wrocław 1991; S. Mynarski, *Wpływ dochodu i składu osobowego rodziny na wielkość i strukturę jej wydatków*, PAN, Wrocław-Warszawa-Kraków 1967; A. Romejko, *Wielorównaniowy model wydatków ludności*, GUS 1971; Studia i Prace Statystyczne; A. Romejko, *Wyniki badań wydatków ludności za pomocą*

1973. W roku 1993 do badań tych włączono dodatkowo dwie grupy gospodarstw domowych: pracujących na własny rachunek oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania innych niż emerytura i renta. Grupy te pojawiły się jako skutek przemian systemowych w kraju. Gospodarstwo domowe stanowi zespół osób wspólnie utrzymujących się, przy czym za jego głowę uważa się tę osobę spośród jego członków, która wyłącznie lub w przeważającej części dostarcza środków na utrzymanie danego gospodarstwa[2].

Badaniu struktur wydatków, którego wyniki prezentuje niniejsze opracowanie, poddano gospodarstwa domowe odrębnie według: typów (których podstawę wyodrębnienia stanowi charakter utrzymania głowy gospodarstwa domowego), wielkości gospodarstw domowych oraz makroregionów, w których zamieszkują dane gospodarstwa, a także w świetle podziału gospodarstw domowych jednocześnie według dwóch kryteriów, tj. typu gospodarstwa domowego i wielkości oraz typu gospodarstwa domowego i makroregionu. W przypadku tego ostatniego kryterium badanie dotyczy jedynie lat 1994 i 1995 ze względu na brak opublikowanych danych dla późniejszego okresu. W niniejszym opracowaniu zamieszczono tabele charakteryzujące udział przeciętnych wydatków na określoną grupę dóbr w dochodzie rozporządzalnym na osobę, za cały analizowany okres. Należy jednak podkreślić, iż analizę, której wyniki przytacza się w tym artykule, przeprowadzono dla każdego roku odrębnie. Ponadto należy zauważyć, iż w zakresie dochodów szczególnie ważną kategorią analityczną jest dochód rozporządzalny stanowiący pieniężne i niepieniężne bieżące dochody gospodarstwa domowego pomniejszone o podatki od dochodów, spadków i darowizn oraz nieruchomości. W tego typu badaniach lepszą kategorią dochodu od dochodu ogółem jest dochód na osobę. Wyniki analizy udziału wydatków na poszczególne grupy dóbr w dochodzie rozporządzalnym na osobę w gospodarstwach domowych według typów, wielkości i makroregionów pozwoliły sformułować więc poniższe wnioski.

Wydatki na **żywność** w gospodarstwach domowych według typów stanowią od 30 do (nieco ponad) 45% dochodu na osobę. Stosunkowo najniższy odsetek

---

modelu liniowego w wersji dynamicznej, „Wiadomości Statystyczne" 1975 nr 6; L. Rudnicki, *Przeobrażenia w strukturze konsumpcji gospodarstw domowych w warunkach recesji gospodarczej*, Wyd. AE w Krakowie, Kraków 1994; M. Strzelecka, *Zmiany w konsumpcji gospodarstw domowych w latach 1980–1983*, IRWiK, Warszawa 1984; G. Światowy, *Rynkowe uwarunkowania zachowań konsumpcyjnych gospodarstw domowych*, Wyd. AE w Krakowie, Wrocław 1990; Z. Zarzycka, *Czynniki demograficzne i społeczne w analizie konsumpcji*, UŁ, Łódź 1992; Z. Zarzycka, J. Więcek, *Przemiany w konsumpcji gospodarstw domowych w Polsce w okresie transformacji w latach 1988–1992*, UŁ, Łódź 1996; T. Żabińska, *Zachowania turystyczne gospodarstw domowych: uwarunkowania, prawidłowości, przyszłość*, Wyd. AE w Krakowie, Katowice 1994.

[2] W przypadku gdy dwie lub więcej osób w jednakowym stopniu dostarczają środków na utrzymanie danego gospodarstwa domowego głową jest ta osoba, która głównie tymi środkami rozporządza. Zob. *Definicje podstawowych pojęć z zakresu demografii*, GUS, seria: Zeszyty Metodyczne, s. 32, 35, Warszawa 1979.

dochodu rozporządzalnego stanowią wydatki na żywność w gospodarstwach pracujących na własny rachunek, natomiast najwyższy w gospodarstwach domowych rolników oraz emerytów i rencistów.

Wraz ze wzrostem liczby osób w gospodarstwie domowym obserwuje się wzrost udziału tych wydatków w dochodzie rozporządzalnym. Fakt ten świadczy o tym, iż „nasycenie" w tej grupie wydatków nie jest pełne oraz o tym, iż tzw. wydatki pierwszej potrzeby, jakimi są wydatki na żywność, mają największy ciężar gatunkowy w dochodach, co jest bez wątpienia wyrazem ogólnie niskiego poziomu życia społeczeństwa i spadającego wraz ze wzrostem wielkości gospodarstwa domowego.

Najwyższy udział wydatków na żywność na osobę, w dochodzie rozporządzalnym na osobę, odnotowano w makroregionie północno-wschodnim oraz południowo-wschodnim.

Analiza wydatków na żywność, przeprowadzona jednocześnie z punktu widzenia typów gospodarstw domowych i ich wielkości, pozwala stwierdzić, iż niemal we wszystkich przypadkach, tj. w odniesieniu do wszystkich typów gospodarstw domowych oraz każdej ich wielkości, w analizowanym okresie pojawiał się coroczny spadek udziału wydatków na żywność na osobę w dochodzie rozporządzalnym na osobę. Ponadto zaobserwowano, iż w gospodarstwach domowych pracowniczych, w miarę wzrostu liczby osób w gospodarstwie, wzrastał udział tych wydatków w dochodzie rozporządzalnym. W gospodarstwach pracowniczych jednoosobowych wydatki na żywność na osobę stanowiły od 25% do 30% dochodu rozporządzalnego na osobę; w dwuosobowych: 26%–32%; trójosobowych: 28%–32%; czteroosobowych: 32–35%; pięcioosobowych: 35%–39%; sześcioosobowych: 37%–41%. Generalnie stosunkowo najniższy udział wydatków na żywność na osobę w dochodzie rozporządzalnym na osobę odnotowano w przypadku gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek. W gospodarstwach pracowniczo-rolniczych wydatki na żywność na osobę stanowiły od 33% do 45% dochodu rozporządzalnego na osobę. W gospodarstwach rolniczych obszar zmienności dla tego wskaźnika był szerszy: 29%–55%, zaś w gospodarstwach domowych emerytów i rencistów wydatki na żywność na osobę pochłaniały od 35% do 47% dochodu rozporządzalnego na osobę.

Analizując wydatki na żywność jednocześnie według typów gospodarstw i makroregionów, można zauważyć, że na żywność wydaje się w gospodarstwach domowych pracowniczych od 32% do 40% dochodu rozporządzalnego na osobę, w pracowniczo-rolniczych: 31%–46%, w rolniczych: 30%–47%, w pracujących na własny rachunek: 27%–36%, zaś w gospodarstwach domowych emerytów i rencistów: 37%–46%. Należy podkreślić, iż w odniesieniu do wszystkich powyższych typów gospodarstw domowych wskaźnik ten jest najwyższy w makroregionie północno-wschodnim. W przypadku gospodarstw pracowniczych, a także emerytów i rencistów, we wszystkich makroregionach wystąpił spadek wydatków

na żywność na osobę w 1995 roku w stosunku do roku 1994. Natomiast dla gospodarstw pracowniczo-rolniczych oraz rolniczych w makroregionie południowym odnotowano w tym okresie około 3% wzrost tych wydatków. Także w makroregionie środkowym w przypadku gospodarstw rolniczych odnotowano wzrost tych wydatków, lecz nieco niższy bo ok. 2%. W pozostałych makroregionach, w gospodarstwach domowych pracowniczo-rolniczych oraz rolniczych, w porównywanych latach, wystąpił także spadek udziału wydatków na żywność w dochodzie rozporządzalnym na osobę. W przypadku gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek odnotowano w niektórych regionach spadki wydatków na żywność, a w innych stosunkowo nieduże wzrosty.

Wydatki na **odzież i obuwie** na osobę zawierają się w przedziale od około 5,5% do około 10% dochodu rozporządzalnego na osobę, przy czym stosunkowo najwięcej na ten cel wydaje się w gospodarstwach domowych pracujących na własny rachunek, a najmniej w gospodarstwach emerytów i rencistów a następnie rolników.

Podobnie udział wydatków na odzież i obuwie na osobę w dochodzie rozporządzalnym na osobę wzrasta wraz ze wzrostem liczby osób w gospodarstwie domowym aż do 5 osób, po czym w gospodarstwach domowych 6 i więcej osobowych spada. Zjawisko to, ogólnie rzecz wziąwszy, także świadczy o biedzie.

Wydatki na odzież i obuwie na osobę mają największy udział w dochodzie rozporządzalnym na osobę w makroregionie środkowowschodnim, a najniższy w makroregionie północnym, przy czym w roku 1995 w porównaniu z rokiem 1994 udział tych wydatków w dochodzie na głowę w tych makroregionach spadł.

Analiza wydatków na odzież i obuwie według typów i wielkości gospodarstw daje podstawę do stwierdzenia, że w małych gospodarstwach domowych wydatki te stanowią najniższy odsetek dochodu rozporządzalnego w gospodarstwach domowych rolniczych, zaś w gospodarstwach domowych dużych najniższy poziom tego wskaźnika występuje w przypadku gospodarstw domowych emerytów i rencistów.

Jeżeli chodzi natomiast o analizę wydatków na odzież i obuwie według typu gospodarstwa i makroregionu, to należy podać, iż we wszystkich makroregionach generalnie są one najniższe w przypadku gospodarstw domowych emerytów i rencistów, wynoszą bowiem od ok. 4,5% do 7% dochodu rozporządzalnego na osobę, przy czym w tej grupie gospodarstw domowych na odzież i obuwie wydaje się stosunkowo najwięcej w makroregionie środkowowschodnim. Także stosunkowo niskie wartości tego wskaźnika, jednakże o większym obszarze zmienności, występują w przypadku gospodarstw rolniczych: od 4% do 9%. Podobnie jak w przypadku gospodarstw emerytów i rencistów, w gospodarstwach rolniczych najwięcej na odzież i obuwie wydaje się w makroregionie środkowowschodnim, jakkolwiek w porównywanych latach nastąpił w tym makroregionie wyraźny spadek tych wydatków w gospodarstwach rolniczych. Podobnym obszarem zmienności

wskaźnika wydatków na odzież i obuwie, jednakże na wyższym poziomie, charakteryzują się gospodarstwa pracowniczo-rolnicze: 5,5%–11% dochodu rozporządzalnego na osobę. Wydatki na odzież i obuwie na osobę są relatywnie najwyższe w przypadku gospodarstw pracujących na własny rachunek (6,5%–10%), a w ramach tej grupy gospodarstw domowych – w makroregionie północno-wschodnim. Wydatki na odzież i obuwie są najbardziej wyrównane między makroregionami w przypadku gospodarstw pracowniczych, angażują bowiem od 6,5% do 8% dochodu rozporządzalnego na osobę.

Drugą z kolei pozycję pod względem wysokości udziału w dochodzie rozporządzalnym stanowią wydatki na **mieszkanie**. Na mieszkanie, w przeliczeniu na głowę, wydaje się od kilkunastu do nieco ponad 30% dochodu rozporządzalnego na osobę, przy czym stosunkowo najmniej na ten cel wydatkuje się w gospodarstwach domowych pracowniczo-rolniczych oraz rolników, a najwięcej w gospodarstwach emerytów i rencistów oraz pracowników – ponad 20%.

Udział wydatków na osobę na mieszkanie w dochodzie rozporządzalnym na osobę (jak można było przypuszczać także w świetle udziału dwóch poprzednio rozpatrywanych grup wydatków) spada wraz ze wzrostem liczby osób w gospodarstwie domowym. Zjawisko odwrotne świadczyłoby oczywiście o wyższym poziomie życia ludności.

W zakresie udziału wydatków na mieszkanie w dochodzie rozporządzalnym na osobę nie zaobserwowano w rozpatrywanych latach istotnego zróżnicowania według makroregionów.

Rozpatrując wydatki na mieszkanie w gospodarstwach domowych zróżnicowanych jednocześnie pod względem typu i wielkości, wypada odnotować, że obejmują one od 14% do 30% dochodu rozporządzalnego. W zasadzie poza gospodarstwami domowymi pracującymi na własny rachunek zaobserwowano w odniesieniu do pozostałych typów gospodarstw domowych, że w miarę wzrostu wielkości gospodarstwa domowego spada wysokość udziału tych wydatków w dochodzie rozporządzalnym. Generalnie wydatki na mieszkanie zabierają najwyższy odsetek dochodu rozporządzalnego na osobę w przypadku gospodarstw emerytów i rencistów. Ta różnica w stosunku do innych typów gospodarstw domowych widoczna jest szczególnie w przypadku gospodarstw małych.

Natomiast obserwując wydatki na mieszkanie według typu gospodarstwa i makroregionu, można zauważyć w przypadku wszystkich makroregionów, iż wydatki te (zajmujące w budżetach gospodarstw domowych drugą pozycję, po wydatkach na żywność) stanowią najwyższy odsetek dochodu rozporządzalnego na osobę w gospodarstwach domowych emerytów i rencistów: od 21% do 25%. Ponadto można zauważyć, że wskaźniki udziału wydatków na mieszkanie w dochodzie rozporządzalnym na osobę są najbardziej zróżnicowane między makroregionami w przypadku gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek, zawierają się one bowiem w granicach od 13% do 29%. Wydatki na

mieszkanie stanowią natomiast generalnie najniższy procent dochodu rozporządzalnego w przypadku gospodarstw rolniczych z wyjątkiem makroregionu południowego. Generalnie we wszystkich makroregionach wydatki na mieszkanie na osobę są niższe w gospodarstwach pracowniczo-rolniczych niż pracowniczych, przy czym obszar zmienności dla tych wskaźników wynosi – w przypadku gospodarstw pracowniczych: 17%–21%, a w przypadku gospodarstw pracowniczo-rolniczych: 9%–18%. W odniesieniu do gospodarstw pracowniczo-rolniczych zaobserwowano także, iż w roku 1995 w stosunku do roku 1994, z wyjątkiem makroregionu środkowego, spadł odsetek wydatków na mieszkanie na osobę.

Wydatki na **higienę** na osobę stanowią od około 2,5% do prawie 4% dochodu rozporządzalnego na osobę. Stosunkowo najwyższy udział tych wydatków w dochodzie obserwuje się w gospodarstwach pracowniczych oraz pracujących na własny rachunek, a najniższy w gospodarstwach rolników i pracowniczo-rolniczych.

Wydatki na higienę na osobę spadają wraz ze wzrostem liczby osób w gospodarstwie domowym. Świadczy to także o niskim poziomie życia.

W przypadku wydatków na higienę na osobę nie zaobserwowano różnic między makroregionami, przy czym należy podkreślić, iż były one relatywnie niskie, co już stwierdzono przy okazji ich omawiania według wielkości i typu gospodarstwa domowego. Natomiast znamienne jest to, iż w roku 1995 w porównaniu z rokiem 1994 udział wydatków na osobę na higienę w dochodzie rozporządzalnym na osobę we wszystkich makroregionach spadł.

W wyniku analizy przeprowadzonej w świetle podziału gospodarstw domowych jednocześnie według typu i wielkości należy zwrócić uwagę na to, iż wydatki na higienę stanowią generalnie niższy procent dochodu rozporządzalnego na osobę niż wydatki na kulturę. Jedynie w gospodarstwach domowych rolniczych relacje między tymi wydatkami mniej więcej się wyrównują.

Wysokości wydatków na higienę w gospodarstwach domowych zróżnicowanych ze względu na typ oraz makroregion są między makroregionami w znacznym stopniu wyrównane w przypadku każdego z rozpatrywanych typów gospodarstw domowych. Udziały tych wydatków na osobę w dochodzie rozporządzalnym na osobę wynoszą bowiem w przypadku gospodarstw pracowniczych: 2,9%–3,4%; pracowniczo-rolniczych: 2%–3,3%; rolniczych; 1,7%–2,7%; pracujących na własny rachunek: 2,3%–3,7%; emerytów i rencistów: 2,5%–3,3%.

Na **kulturę, wypoczynek i sport** łącznie wydaje się od około 2,5% dochodu rozporządzalnego na osobę do niespełna 9%, przy czym najmniej na ten cel wydaje się w gospodarstwach rolników i pracowniczo-rolniczych, a najwięcej w gospodarstwach pracujących na własny rachunek. Znamienne jest to, iż w pierwszym roku obserwacji, tj. w roku 1994, wydatki na ten cel w gospodarstwach emerytów i rencistów były o prawie 0,8% wyższe (w odniesieniu do dochodu rozporządzalnego na osobę) niż w gospodarstwach domowych pracowni-

ków. Natomiast w następnych latach relacja ta wyraźnie zmieniła się: udział wydatków na kulturę, wypoczynek i sport w gospodarstwach domowych emerytów i rencistów zdecydowanie spadł (o ponad 3% dochodu rozporządzalnego na osobę), natomiast w gospodarstwach pracowniczych nieco wzrósł.

Udział wydatków na kulturę, wypoczynek i sport na osobę w dochodzie rozporządzalnym na osobę jest najwyższy w gospodarstwach domowych jednoosobowych i w zasadzie spada wraz ze wzrostem liczby osób w gospodarstwie domowym.

Udział wydatków na kulturę, wypoczynek i sport na osobę w dochodzie rozporządzalnym na osobę w roku 1995 w porównaniu z rokiem 1994 w makroregionach południowych (tj. południowym i południowo-zachodnim) oraz środkowym nieco wzrósł, natomiast w pozostałych makroregionach spadł.

W zakresie wydatków na kulturę, wypoczynek i sport zaobserwowano, że w zasadzie we wszystkich makroregionach wydatki te są najwyższe w gospodarstwach pracujących na własny rachunek, następnie w gospodarstwach pracowniczych i kolejno w gospodarstwach domowych emerytów i rencistów. Natomiast w niektórych makroregionach są one wyższe w przypadku gospodarstw pracowniczo-rolniczych niż rolniczych, a w innych makroregionach – odwrotnie.

Wydatki **pozostałe** na osobę stanowią od kilkunastu do prawie 35% dochodu rozporządzalnego na osobę. Ich udział w dochodzie rozporządzalnym na osobę jest najniższy w gospodarstwach emerytów i rencistów, najwyższy w gospodarstwach pracowniczo-rolniczych.

Udziału pozostałych wydatków na osobę w dochodzie rozporządzalnym na osobę w rozpatrywanych latach nie cechowała jakaś wyraźna prawidłowość w zależności od liczby osób, natomiast zaobserwowano, że udział tych wydatków na osobę w dochodzie rozporządzalnym na osobę wzrósł w roku 1995 w porównaniu z rokiem 1994 we wszystkich makroregionach.

W zakończeniu należy zauważyć, iż wydatków pozostałych, stanowiących agregat obejmujący m.in. wydatki na tzw. używki (alkohol, tytoń), naukę, a także szeroko pojmowane oszczędności, w niniejszym opracowaniu bliżej nie analizowano. Niemniej można stwierdzić, że struktura wydatków gospodarstw domowych w Polsce świadczy generalnie o stosunkowo niskim poziomie życia, przede wszystkim ze względu na bardzo wysoki udział wydatków na żywność oraz zdecydowanie za niski udział wydatków na higienę, kulturę, sport i wypoczynek w dochodach rozporządzalnych przypadających na osobę, widoczny we wszystkich rozpatrywanych przekrojach gospodarstw domowych.

Tabela 1. Średni udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym na osobę w % w latach 1994–1997 w gospodarstwach domowych według typów, wielkości i makroregionu zamieszkania

Wyszczególnienie	Żywność	Odzież i obuwie	Mieszkanie	Higiena	Kultura, wypocz., sport	Pozostałe
Typ gospodarstwa domowego						
pracownicze	35	7	22	4	7	25
pracow.-rol.	39	7	16	2	3	33
rolników	41	6	15	2	2	34
własny rach.	32	8	18	3	8	31
emerytów i ren.	42	6	25	3	5	19
Liczba osób w gospodarstwie domowym						
1	31	6	20	3	6	34
2	33	6	20	3	6	32
3	34	7	18	3	5	33
4	35	7	18	3	5	32
5	37	7	16	3	4	33
6 i więcej	39	7	15	3	3	33
Makroregion						
stołeczny	36	7	18	3	6	30
płn.-wschodni	43	8	17	3	3	26
północny	36	6	18	3	5	32
południowy	37	7	20	3	5	28
płd.-wschodni	41	7	19	3	5	25
środkowowschodni	39	9	19	3	4	26
środkowy	39	8	19	3	5	26
środkowozachodni	38	7	18	3	5	29
płd.-zachodni	36	7	17	3	5	32

Źródło: obliczenia własne na podstawie publikacji GUS.

Tabela 2. Średni udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym na osobę w % w latach 1994–1997 w gospodarstwach domowych według typów i wielkości

Liczba osób w gosp. dom. i wydatki	Pracownicze	Prac.-rolnicze	Rolników	Własny rachunek	Emerytów i rencistów
1	2	3	4	5	6
1					
żywność	28	-	41	24	39
odzież i obuwie	7	-	5	7	4
mieszkanie	24	-	15	17	30
higiena	4	-	2	3	3
kultura	8	-	2	9	4
pozostałe	29	-	35	40	20
2					
żywność	29	38	43	24	38
odzież i obuwie	6	6	5	6	5
mieszkanie	21	20	17	17	24
higiena	3	2	2	3	3
kultura	6	3	2	7	4
pozostałe	35	31	31	43	26
3					
żywność	31	39	39	27	39
odzież i obuwie	7	7	6	7	6
mieszkanie	19	17	15	17	21
higiena	3	2	2	3	3
kultura	7	3	2	8	4
pozostałe	33	32	36	38	27
4					
żywność	33	38	39	30	40
odzież i obuwie	7	7	7	8	7
mieszkanie	18	15	16	18	19
higiena	3	2	2	3	3
kultura	6	3	2	8	4
pozostałe	33	35	34	33	27

cd. tab. 2

Liczba osób w gosp. dom. i wydatki	Pracownicze	Prac.-rolnicze	Rolników	Własny rachunek	Emerytów i rencistów
1	2	3	4	5	6
5					
żywność	37	38	39	33	42
odzież i obuwie	7	8	7	8	6
mieszkanie	18	15	14	16	18
higiena	3	2	2	3	3
kultura	5	3	2	6	3
pozostałe	30	34	36	34	28
6 i więcej					
żywność	40	41	38	36	45
odzież i obuwie	7	8	7	7	7
mieszkanie	16	15	12	16	16
higiena	3	2	2	3	3
kultura	4	2	2	4	3
pozostałe	30	32	39	34	26

Źródło: obliczenia własne na podstawie publikacji GUS.

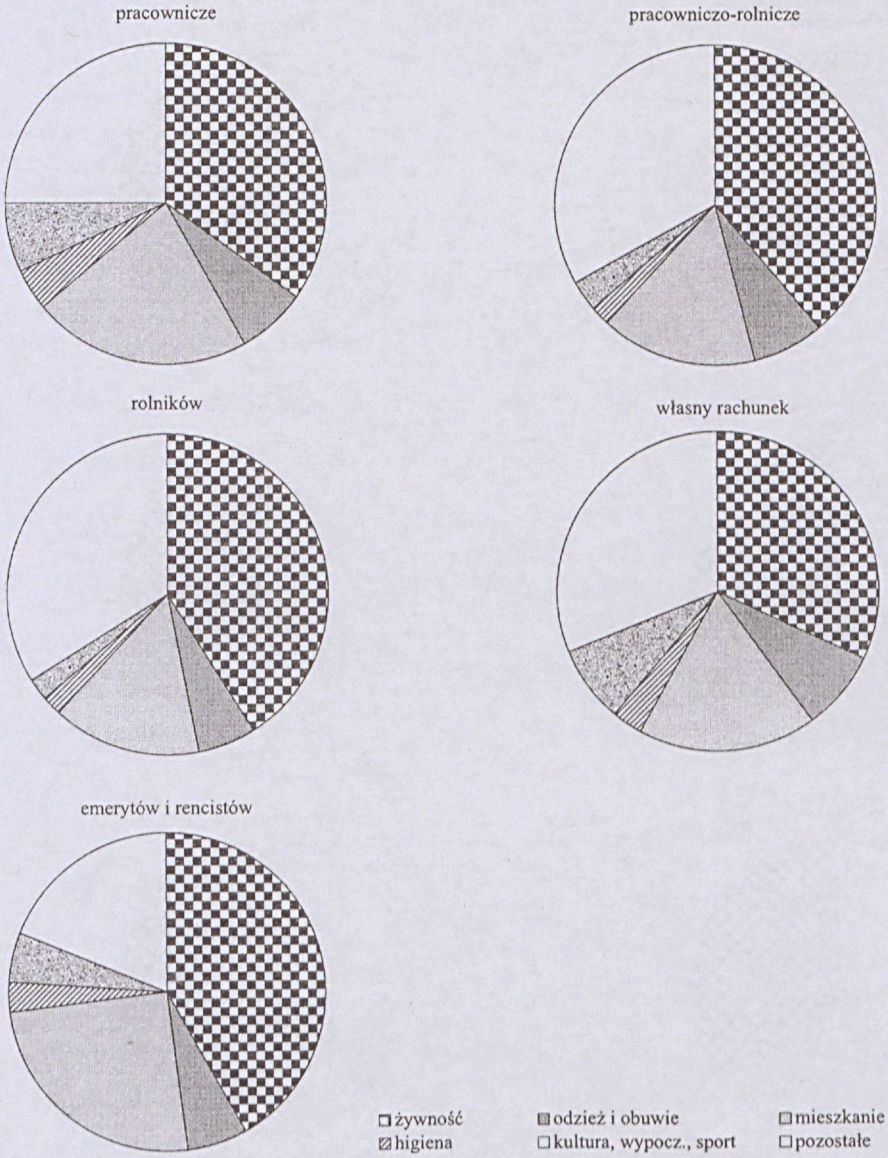
Tabela 3. Średni udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym na osobę w % w latach 1994–1995 w gospodarstwach domowych według typów i makroregionów

Makroregion i wydatki	Pracownicze	Prac.-rolnicze	Rolników	Własny rachunek	Emerytów i rencistów
1	2	3	4	5	6
stołeczny					
żywność	33	40	39	30	41
odzież i obuwie	7	8	7	8	5
mieszkanie	19	11	14	18	24
higiena	3	2	2	3	3
kultura	7	3	3	9	5
pozostałe	31	36	35	32	22
północno-wschodni					
żywność	39	45	45	36	45
odzież i obuwie	7	9	7	9	5
mieszkanie	18	13	13	15	24
higiena	3	2	2	3	3
kultura	4	2	2	4	3
pozostałe	29	29	31	33	20
północny					
żywność	35	42	33	30	41
odzież i obuwie	7	6	5	8	5
mieszkanie	20	13	11	17	24
higiena	3	2	2	3	3
kultura	6	3	2	7	4
pozostałe	29	34	47	35	23
południowy					
żywność	33	42	41	31	38
odzież i obuwie	7	7	7	8	5
mieszkanie	20	15	19	19	23
higiena	3	2	2	3	3
kultura	6	4	3	7	4
pozostałe	31	30	28	32	27
płd.-wschodni					
żywność	35	42	45	33	43
odzież i obuwie	7	8	6	7	6
mieszkanie	17	15	13	23	22
higiena	3	2	2	3	3

cd. tab. 3

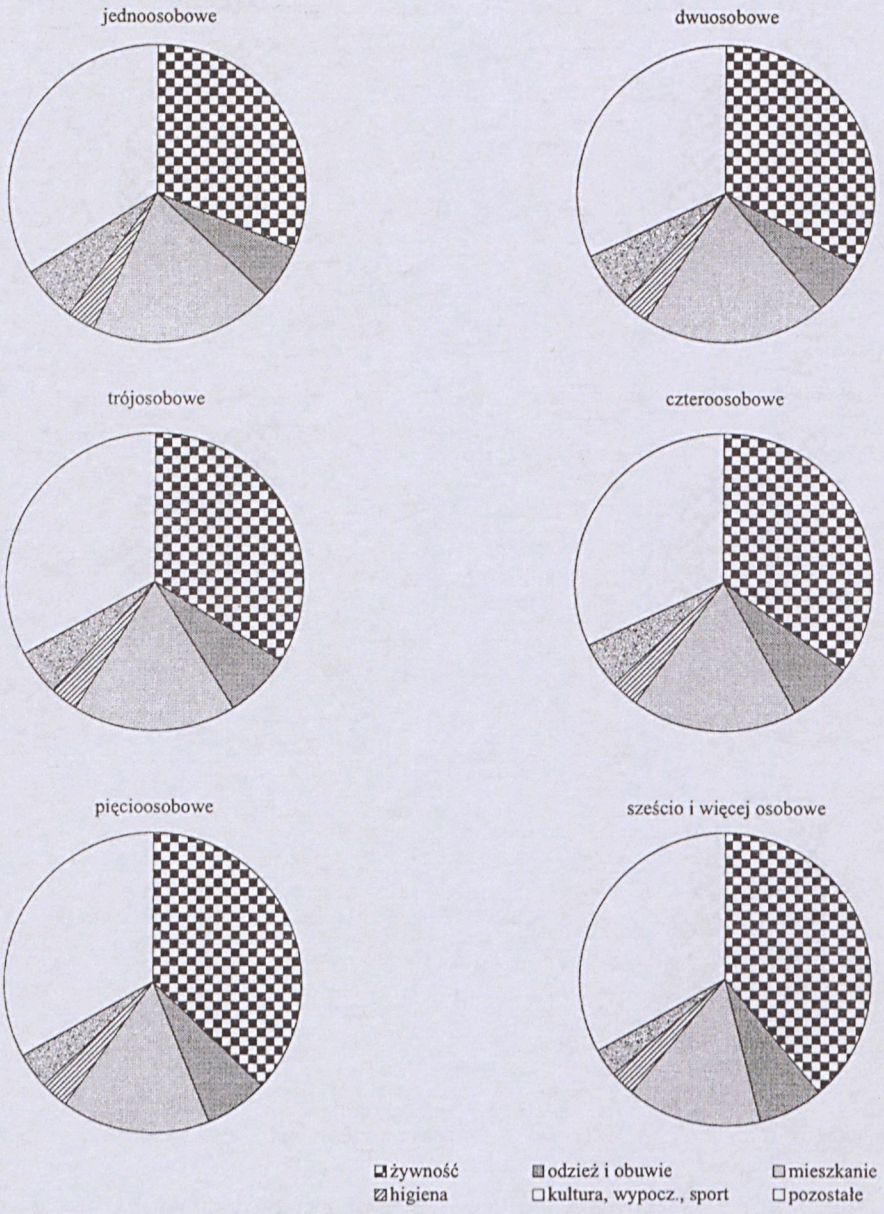
Makroregion i wydatki	Pracownicze	Prac.-rolnicze	Rolników	Własny rachunek	Emerytów i rencistów
1	2	3	4	5	6
kultura	6	3	2	7	4
pozostałe	32	30	32	27	22
środkowowschodni					
żywność	33	40	44	30	40
odzież i obuwie	8	9	8	9	7
mieszkanie	19	14	17	18	21
higiena	3	2	2	3	3
kultura	4	2	2	5	3
pozostałe	33	33	27	35	26
środkowy					
żywność	34	42	45	31	40
odzież i obuwie	7	8	8	8	5
mieszkanie	18	17	16	15	23
higiena	3	3	2	3	3
kultura	6	2	3	6	4
pozostałe	32	28	26	37	25
środkowozachodni					
żywność	36	40	40	29	41
odzież i obuwie	7	7	6	7	5
mieszkanie	19	14	14	14	23
higiena	3	2	2	3	3
kultura	9	3	2	7	4
pozostałe	26	34	36	40	24
płd.-zachodni					
żywność	35	37	35	30	41
odzież i obuwie	7	7	6	7	5
mieszkanie	19	14	11	18	23
higiena	3	2	2	3	3
kultura	6	3	3	8	4
pozostałe	30	37	43	34	24

Źródło: obliczenia własne na podstawie publikacji GUS.

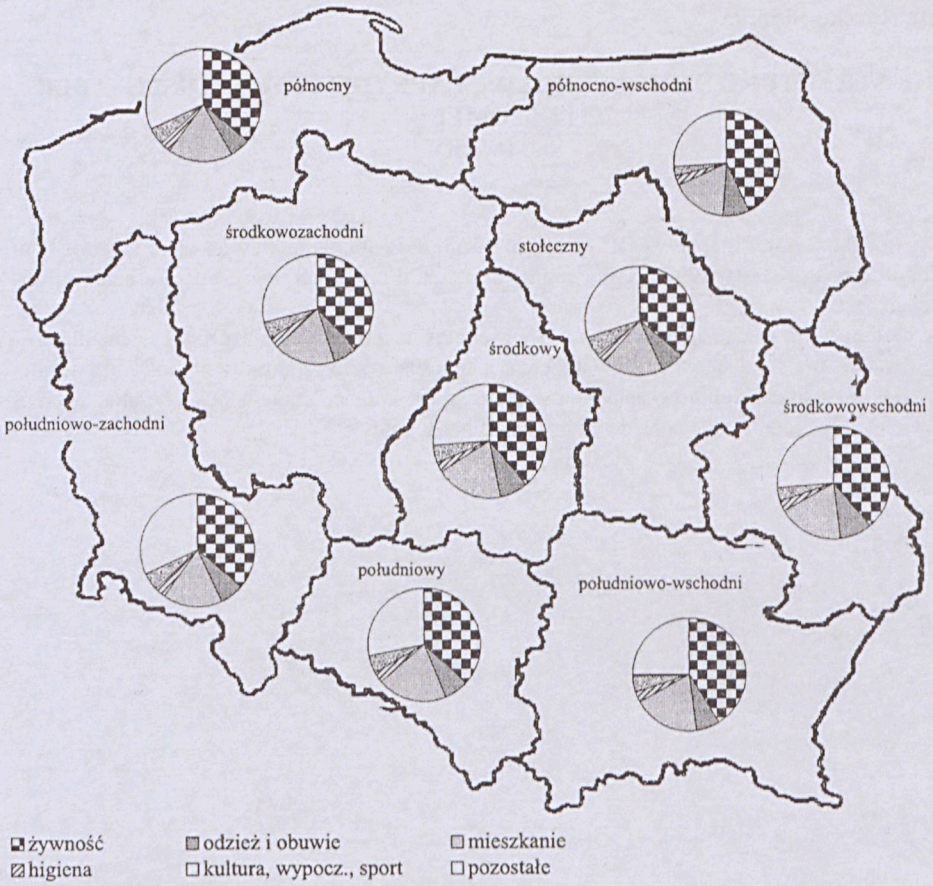
Rys. 1. Struktura wydatków według typów gospodarstw domowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 1

Rys. 2. Struktura wydatków według wielkości gospodarstw domowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 1

Rys. 3. Struktura wydatków gospodarstw domowych według makroregionów

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 1

Iwona Roeske-Słomka

THE STRUCTURE OF HOUSEHOLDS' EXPENDITURES IN DISPOSABLE INCOMES

SUMMARY

Data of the Central Statistical Office coming from the national survey on the budget of households in the years 1994–1997 are the empirical material on which the results presented in this article are based.

According to the analysis, the structure of households' incomes in Poland proves a generally low living standard, mainly due to the fact that there is a high share of expenditures on food and a decidedly too low share of expenditures on hygiene, culture, sport and recreation in the disposable incomes per person visible in all of the considered groups of households.